

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	19 ต.ค. 2552	19	65 78	5

ร้อยเรื่อง
เมืองล้านนา
ปีที่ ๑๑

“พิธีเลี้ยงพ่อขุนหลวงวิลังคะ”

บ้านเมืองกะ

พิธี

เลี้ยงพ่อขุนหลวงวิลังคะ จัดขึ้นเป็นประจำในเดือน 9 เหนือของทุกปี
สถูปสีขาวของพ่อขุนหลวงวิลังคะ บริเวณหน้าวัดเมืองกะ ตั้งเด่นเป็น
สง่าดูคุณยรรวมจิตใจของคนบ้านเมืองกะ บรรยากาศของความชื่นมื่น
กลิ่นธูปควันเทียนหอมคลุ้งไปทั่ว ปริมณียที่มีอันศักดิ์สิทธิ์ของพ่อขุนหลวงอยู่
รายล้อมเต็มไปหมด องค์เหรียญและรูปปั้นของพ่อขุนหลวงวิลังคะ มีคนสั่งจอง
มากมาย ไม่แพ้บรรยากาศการแห่ส่งจององค์จุฑาธุชฯ เสียงดนตรีพื้นเมือง
บรรเลงขับกล่อมผู้มาเยือนอย่างยินดียิ่งปรีดา เด็กตัวน้อย กับแกนนำชุมชนสวมใส่
เสื้อผ้าพื้นเมืองของชาวลัวะ เดินต้อนรับแขกไปมาด้วยใบหน้าเปื้อนยิ้ม แสดงถึง
ความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของตน ผู้คนที่มาทักทายทั้งชาวลัวะและชาว
พื้นเมืองที่นับถือพ่อขุนหลวงจากทั่วสารทิศเดินทาง
มาเข้าร่วมพิธีเลี้ยงพ่อขุนหลวงด้วยความศรัทธา

หากมองย้อนไปเมื่อปี 2547 ชุมชนบ้าน
เมืองกะ โดยแกนนำคือ นายไพศาล ไทยใหม่
ผู้ใหญ่บ้านบ้านเมืองกะ ต.สะลวง อ.แมริม จ.เชียงใหม่
เป็นผู้หนึ่งที่สืบเชื้อสายลัวะมาแต่กำเนิดและมีความ
สนใจในประวัติของพ่อขุนหลวงวิลังคะ ซึ่งเคยได้ยิน
เรื่องราวเล่าขานกันมาตั้งแต่อดีตที่คนเฒ่าคนแก่เล่า

ชื่อหนังสือพิมพ์ เชียงใหม่นิวส์	วันที่ 19 ก.ค. 2552	ปีที่ 19	ฉบับที่ 6578	หน้า 5
------------------------------------	------------------------	-------------	-----------------	-----------

ให้ฟัง โดยเฉพาะพ่ออุ้ยศรี ดอยคำ ผู้เฒ่าอายุ 96 ปีและเป็นผู้เฒ่า 1 ใน 2 คน ที่
ยังพูดภาษาลัวะได้ และเป็นผู้ทำพิธีเลี้ยงพ่อขุนหลวงเล่าให้ฟังว่า “พ่อขุนหลวงวิลังคะ
เสียชีวิต ณ บ้านเมืองกะแห่งนี้ ทุกคนที่นี่เป็นลูกหลานของพ่อขุนหลวงวิลังคะ” แต่
ยังไม่มีประวัติศาสตร์หรือตำนานใดๆ ที่เขียนเรื่องราวของพ่อขุนหลวงวิลังคะอย่าง
ชัดเจน จึงเป็นแรงบันดาลใจให้ชาวลัวะบ้านเมืองกะต้องสืบค้นประวัติศาสตร์ของตัวเอง
และประวัติศาสตร์ของพ่อขุนหลวงวิลังคะ โดยได้ทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นกับสำนักงาน
ประสานงานวิจัยเชิงบูรณาการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ (สกว.แม่โจ้) เรื่อง “ประวัติศาสตร์
ขุนหลวงวิลังคะกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชนบ้านเมืองกะ ต.สะลวง อ.แมริม
จ.เชียงใหม่”

พ่อหลวงไพศาล ไทยใหม่ พร้อมด้วยแกนนำชุมชน ต่างพากันสืบค้น
ข้อมูลโดยการศึกษาเอกสารทางวิชาการเท่าที่มีอยู่ สัมภาษณ์คนเฒ่าคนแก่ใน
หมู่บ้านเกี่ยวกับตำนานของพ่อขุนหลวงที่เคยได้ยินมา โดยสัมภาษณ์ผู้เฒ่าผู้แก่ใน
บ้านเมืองกะ และบ้านใกล้เคียง เช่นบ้านหนองก่าย บ้านกาดฮาว นอกจากนั้นยัง
ได้สัมภาษณ์ศาสตราจารย์ผยงค์ ผู้เชี่ยวชาญวรรณกรรมล้านนา สัมภาษณ์
ครูบาพรชัย วัดพระบาทสร้อย และศึกษาจากสถานที่ที่ปรากฏในตำนาน ทั้งวัดเจดีย์
หลวง วัดพระธาตุหริภุญชัย วัดพระนางจามเทวี

จากการทำงานวิจัยท้องถิ่นทำให้ชาวเมืองกะ มีความเชื่อมั่นว่าตนเอง
เป็นลูกหลานพ่อขุนหลวงวิลังคะ ตามตำนานโดยสังเขปดังนี้ พ่อขุนหลวงวิลังคะ
เป็นกษัตริย์ชาวลัวะองค์ที่ 13 ของระมิงคันครในราชวงศ์กุนาระ เมื่อราวต้นพุทธศักราช
1200 ทรงมีอิทธิฤทธิ์ มีฝีมือในการฟุ้งหอก เสน้า (สะ-เน้า) เป็นที่เลื่องลือ

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	19 ก.ค. 2552	19	6578	5

ล้นพระชนม์ด้วยความตรอมใจเมื่อพุทธศักราช 1227 เพราะไม่สมหวังในความรักจากพระนางจามเทวีที่ปกครองนครหริภุญชัยในสมัยเดียวกัน ก่อนล้นพระชนม์ ได้นำผู้คนชาวละแวกมาตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณเมืองกะในปัจจุบัน ก่อนที่จะพungเสนายังได้สั่งเสียว่าหากตายไป อย่าเอาศพข้ามน้ำ จงเอาศพไปฝังไว้บนยอดดอยสูงและให้หันหน้าไปทางทิศใต้ให้เห็นเมืองหริภุญชัย ว่าแล้วก็พungเสน้าขึ้นไปบนฟ้าเมื่อหอกดิ่งลงมาพองุนหลวงไข่อกรับเส้านาดกลงกลางใจพองุนหลวง

จากตำนานที่กล่าวมา ทำให้ทีมวิจัยได้ลองเดินสำรวจตามเส้นทางเดินศพของพองุนหลวง ซึ่งนำไปฝังไว้บนยอดดอยม่อนคว่าล่อง โดยเดินสำรวจจากสถูปพองุนหลวงใจกลางบ้านเมืองกะและเดินไปจนถึงม่อนดอยคว่าล่อง ซึ่งก็มีได้มีเส้นทางไต่ข้ามน้ำจริงดังตามตำนาน นอกจากนั้น การเดินสำรวจบริเวณรอบหมู่บ้านยังพบลักษณะแนวหินผา ซึ่งสันนิษฐานว่าเป็นแนวกำแพงเมืองเก่า ตามคำบอกเล่าของ อู๋ยดี เตปะ บ้านกาดฮาว บอกว่าได้ยินมาจากกรรม 12 ผู้ก ว่าบ้านเมืองกะสมัยก่อนเป็นเมืองที่มีผู้คนนับหมื่นแสนคน เป็นเมืองที่เจริญในทางอุข้าว อุ้น้ำ มีทรัพย์สินเงินทองมากมาย มีกำแพงเป็นหิน กำแพงทั้งสี่ทิศล้อมรอบ ได้แก่ ผาแต่น ผาแตก ผาแดง ผาแป้ ผาฮิน และผัวผา ซึ่งสอดคล้องกับที่ลู่หล้า ยีหาว บ้านหนองก่ายบอก ว่าที่สันดอยเป็นหอคอยของทหาร จะมีทั้งหอคอยของผู้ชายและหญิง และมีกำแพงชั้นใน ซึ่งมีประตูเมืองและมีหอคอยอยู่ใกล้ประตูเมืองซึ่งหอคอยสูงมากสามารถมองเห็นได้สี่ทิศ ทั้งทางตะวันตก ทิศเหนือ และตะวันออก

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	19 ต.ค. 2552	19	6578	5

ซึ่งจากการเดินสำรวจบริเวณจุดต่างๆ ตามคำบอกเล่า พบว่า ข้อสันนิษฐานนั้นมีเค้าความจริงอยู่มาก อาทิบริเวณจุดที่ตั้งหอเคยจะเป็นเหมือนรอยชุดเป็นวงกว้างอยู่ 3 แห่ง และบริเวณรอบๆ หมู่บ้านก็จะพบร่องรอยบ่งชี้ว่า เป็นแนวกำแพงเมือง ยิ่งทำให้ความเชื่อที่ว่า เมืองเกะเคยเป็นเมืองในอดีตมาก่อน เด่นชัดมากขึ้น

การสืบค้นและพลิกฟื้นประวัติศาสตร์โดยเริ่มสืบสาวจาก ความเชื่อ ศรัทธา ที่มีต่อขุนหลวงวิลังคะไม่ได้ง่ายอย่างที่คิด เนื่องจากเอกสารตามประวัติศาสตร์ของแต่ละที่อาจแตกต่างกันไป

เชื่อหรือข้อมูลที่ได้อาจจะผิดเพี้ยนจากแหล่งอื่นไปบ้าง หากแต่ชุมชนเองได้เลือกที่จะเรียบเรียงบอกเล่าเรื่องราวของขุนหลวงวิลังคะตามแบบฉบับ ตามความเชื่อ ความศรัทธาและหลักฐานที่ปรากฏในชุมชน นอกจากนี้ นั้นกระบวนการที่คนในชุมชนได้ลุกขึ้นมาสืบค้นประวัติศาสตร์หรือรากเหง้าของตนเอง ที่คนในชุมชนทั้งผู้เฒ่าผู้แก่ แก่นนำ เยาวชนในหมู่บ้าน ได้ร่วมกันสืบค้นนั้นก่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เกิดความรักใคร่สามัคคีกันมากขึ้น

เมื่อชุมชนได้เรียนรู้รากเหง้าของตนเอง

ได้เขียนประวัติศาสตร์ของชุมชนบ้านเมืองเกะ ประวัติชาวลัวะ และประวัติของขุนหลวงวิลังคะ ก่อให้เกิดการขยายผลไปสู่เด็กๆ ในชุมชนที่จะได้รับรู้เรื่องราวของบรรพบุรุษผ่าน หลักสูตรท้องถิ่น ของโรงเรียนบ้านเมืองเกะ เกิดความตระหนักถึงภาษาลัวะที่นับวันจะค่อยๆ สูญหายไป ทำให้นักเรียนในโรงเรียนและลูกหลานบ้านเมืองเกะ มาเรียนรู้ภาษาลัวะกับอัยศรีอย่างต่อเนื่อง การอนุรักษ์และฟื้นฟูลวดลายผ้าทอของชาวลัวะในกลุ่มทอผ้าบ้านเมืองเกะ และการจัดแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์หรือการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์แก่คนรุ่นหลัง และที่สำคัญการจัดพิธีไหว้ขุนหลวงให้เกิดความต่อเนื่องขึ้นเป็นประจำทุกปี พร้อมทั้งหาผู้สืบทอดการทำพิธีกรรมที่สามารถพูดภาษาลัวะได้มาดำรงความเป็นลัวะไม่ให้สูญสลายต่อไป

“วันนี้ก็เป็นวันดี วันนี้ลูกหลาน ชาวบ้าน ชาวจองก็ได้มาเลี้ยงเจ้าพ่อขุนหลวงตามประเพณี พร้อมกันทุกผู้ทุกคนทั้งหญิง ชาย เด็ก ผู้ใหญ่ บ้านได้บ้านเหนือ ก็พร้อมเพรียงกันมาเลี้ยง มาดู เจ้าพ่อเจ้าพ่อยู่แห่งหนตำบลใด อยู่ทางทิศเหนือ ทิศใต้ อยู่ใกล้อยู่ไกลก็มารับมากินกับลูกกับหลานน้อ” เสียงพูดภาษาลัวะของพ่ออัยศรี ดอยคำ (แปลเป็นภาษาไทย) ดังแว่วมากระทบทำให้รู้ว่า ถึงเวลาสำคัญในการเลี้ยงพ่อขุนหลวงวิลังคะแล้ว เมื่อเสร็จสิ้นพิธีกรรมเลี้ยงพ่อขุนหลวง ก็มีกิจกรรมความบันเทิงต่างๆ มากมาย ที่ยังคงเอกลักษณ์ของชาวลัวะและชาวพื้นเมืองไว้ ทั้งการละเล่นพื้นเมือง การตีกลองสะบัดไชย การซอพื้นเมือง การแข่งขันบอกลไฟ และมีโรงทานอาหารพื้นเมืองและอาหารคนลัวะ มาแจกจ่ายให้คนมาร่วมงาน พอบ่ายแก่ๆ ก็เสร็จสิ้นพิธีการ รถราต่างทยอยกันกลับไป ทั้งไว้แต่เจ้าภาพคนบ้านเมืองเกะที่มีความอึดเอมอยู่เต็มหัวใจ ที่ได้บอกใครต่อใครอย่างภาคภูมิใจว่า “ข้าคือชาวลัวะบ้านเมืองเกะ ลูกหลานขุนหลวงวิลังคะ”

จักรพงษ์ กำบุญเรือง

jakpong@chiangmainews.co.th